

A szegedi egyetem feladatai^{*}

A HORTHY MIKLÓS-TUDOMÁNYEGYETEM fejlődésének irányát és jövőjét Szeged városának speciális helyzete szabja meg. A Duna-Tisza köze és a Délvidék határvonalán fekvő városban, a Duna-Tisza köze és a Délvidék egészen sajátos kulturális, társadalmi, jogi és gazdasági problémái kell, hogy az Egyetem jellegét megszabják. Szeged városa természetes centrumává kell, hogy fejlődjék a Duna-Tisza köze és a Délvidék jogi, társadalmi és kulturális életének. A csonka Egyetem jelenlegi kereteit ennek megfelelőképpen jobban ki kell töltenünk, másrészt ezeket a kereteket szélesen ki kell tágítanunk, hogy Egyetemünk teljessé váljék és nagy feladatainak eleget tehessen.

Egyetemünk jövő kialakítása három irányban kell, hogy egyszerre történjék. Új tudománykarok felállítása, a meglevő karoknak új tanszékekkel és intézetekkel való kibővítése, új egyetemi épületek és ezzel egy virágzó egyetemi város felépítése.

Ami a társadalmi, jogi és közigazgatási problémákat illeti, ezeknek tudományos vizsgálata és a problémák ismertetése a felállítandó jog- és államtudományi Kar feladata. A szegedi Egyetem jog- és államtudományi Kara törvényben van biztosítva. Szeged városa, a Duna-Tisza köze és Délmagyarország méltán megkívánhatja, hogy Egyetemén a jogi oktatás ne szüneteljen tovább, és hogy erről az Egyetemről kerüljön ki az itt élő nép jogi és közigazgatási szolgálatára hivatott vezető réteg. Szeged városának és a visszakerült Délmagyarországnak ifjúsága joggal megkívánhatja, hogy ne kelljen messze idegenbe mennie, hanem saját otthonában szerezhesse meg jogi képesítését. Sokszor hallani, hogy Magyarországon jogászokban túltermelés van, s ezért nem kívánatos a jogi Kar felállítása. De ezzel az állítással éppen ellentétben, kiderült Erdély és a Délvidék visszatérése alkalmával, hogy szűkölködünk jogi képzettségű emberekben. Ha bekövetkezik, amit bizton hiszünk és remélünk, hogy az ország többi elszakított részét is visszanyerjük, akkor jogi és köz-

^{*} Részlet az 1943 jún. 5.-én elmondott egyetemi tanévet záró rektori beszédből.

igazgatási képzettségű munkaerőre olyan nagy mértékben lesz szükség, hogy a jogászhiány következtében a legnagyobb zavarok fognak előállni. Szeged városa egyeteméért eddig 25 millió pengő-áldozatot hozott. Lehetetlen, hogy ilyen nagy áldozat után a szegedi Egyetemen a jog- és államtudományokat ne lehessen művelni és lehetetlen, hogy az ország második városát ilyen nagy áldozat után ezer joghallgatótól megfosszák. Nincs rá példa a magyar egyetemek történetében, hogy egy magyar város egyeteméért ilyen óriási áldozatot hozott volna. Ezt az áldozatot minden hivatalos tényező is elismeri, de az elismerésen felül ezt azzal kell honorálni, hogy az ország második városának, az Alföld fővárosának, a magyar feltámadás városának egyeteme teljes legyen. Egyetem jog- és államtudományi Kar nélkül elképzelhetetlen. Minden illetékes kormányzati tényezőtől az Egyetem jogi Karának felállítása tekintetében határozott biztatást kaptunk. És éppen ezért hisszük, bízunk benne és minden reményünk megvan rá, hogy a Horthy Miklós-Tudományegyetem és Szeged város vezetésének a jogi Kar felállítására vonatkozó együttes szakadatlan, nagy erőfeszítése a legrövidebb időn belül meg fogja hozni a kívánt eredményt.

Az Egyetem Orvostudományi Karának nemzetmentő nagy és nemes hivatását nem szükséges részletezni. Mindenekelőtt fel kell építeni az idegklinikát és bonctani intézeteket, mert ezeknek a helyzete tarthatatlan. A nehéz viszonyok ellenére is merem remélni, hogy igen rövid idő múlva az építkezés meg fog indulni. Az Alföldön, első sorban a Tisza-Duna közén és a Délvidéken pusztító népbetegségek leküzdése céljából orvosi kutató intézeteinket és klinikáinkat kell nagy mértékben továbbfejleszteni és befogadóképességüket teljes egészében kihasználni. Mert vigyáznunk kell a magyar férfiak munkaképességére. Meg kell mentenünk a magyar anyákat és a magyar jövő reménységét, a magyar gyermeket.

Nincs talán a világon archeológiai, történelmi, néprajzi, nyelvészeti szempontból érdekesebb és színesebb terület, mint a Duna-Tisza köze, Délmagyarország és Szeged környéke. És alig lehet szebb feladat, mint ennek a területnek e szempontok szerinti feldolgozása. E problémák számára a Bölcsészeti Kart messzemenően ki kell egészíteni ezeknek a kérdéseknek megfelelő tanszékekkel, intézetekkel és szemináriumokkal. Kilátásba helyeztetett és reméljük, hogy a legközelebbi jövőben felállítják Egyetemünkön a délszláv tanszéket és így a szegedi Egyetem kell, hogy kiinduló pontja legyen a magyar délszláv kulturális kapcsolatoknak.

Tudjuk mindannyian, hiszen folyton halljuk és hangoztatjuk, hogy agrár állam vagyunk, és tudjuk, hogy Magyarország és a magyar nemzet a mezőgazdasággal áll vagy bukik. Ennek ellenére csodálatosképpen Magyarországon csak egyetlen egyetemnek van mezőgazdasági és állatorvosi fakultása. A másodikat Szegeden kell felállítani. A Duna-Tisza közének és Délmagyarországnak egészen különleges mezőgazdasági és ezzel kapcsolatosan egészen speciális ipari problémái vannak. Ezért elsőrendű nemzeti érdek, hogy a szegedi Egyetem e kettős Karral egészítettessék ki. Ezen a területen foglalkoznak legintenzívebben mezőgazdasággal és állattenyésztéssel. És

a mi Egyetemünk feladata és kötelessége, hogy ezen a téren irányítást és útmutatást adjon. Az Alföld sajátos problémáinak tudományos alapon való tanulmányozása és az eredmények gyakorlati hasznosítása innen kell, hogy kiinduljon.

A Kormányzó Úr Ó Főméltósága megnyitó beszéde szerint a szegedi egyetem hivatott különös gondot fordítani a természettudományok korszerű művelésére, eredményeinek ismertetésére, a régebben annyira elhanyagolt Alföld kultúrájának szolgálatában.

Ez nemcsak szegedi, hanem országos probléma is. Mert Magyarország lakosságának majdnem 60%-a őstermeléssel foglalkozik. Itt az ideje, hogy ennek a 60%-os többségnek, amely a magyar nemzetnek biztos fundamentuma és melynek hazája és fajtája iránti hűsége nem rendült meg sohasem a történelem folyamán, itt az ideje, hogy ennek a többségnek erkölcsi, szellemi és anyagi jólétét a lehető legmagasabb színvonalra felemeljük. Ez kell, hogy egyik főcélja legyen a szegedi Egyetemnek.

A mezőgazdasági problémákkal kapcsolatos ipari kérdések vizsgálata és az ipar számára megfelelő műveltségű szakemberek kiképzése céljából pedig az Egyetem Természettudományi Karán több új tanszéknek és intézetnek felállítása volna szükséges. Meg kell szervezni a Természettudományi Kar keretében a már régen tervbevett Tiszai Biológiai Intézetet is.

A Matematikai és természettudományi Karnak és egész Egyetemünknek van egy nagy hiánya. Sokszor nyári éjszakákon, ha felnézek a csillagos égboltra, mely ráborul az Alföld búzatengerére, akkor mindig fájdalommal állapítom meg, hogy a csillagászatnak, ennek a legszebb, legrégibb és legpoetikusabb tudománynak még nincs a szegedi Egyetemen tanszéke.

Az Alföld problémáinak átfogó, nagyvonalú, összefoglaló vizsgálata és az Egyetem Alföldi Tudományos Intézetének lesz feladata. Ezt a nagyraihivatott intézményt minden irányban támogatnunk kell.

Azonban mindezek mellett Egyetemünknek, mint minden egyetemnek, sohasem szabad letérnie arról a nyílegyenes útról, mely a tiszta tudományok felé mutat.

Ezt a nagy Egyetemet, ezt a nagy organizációt megfelelően el is kell helyezni. A szegedi pályaudvartól a Tisza-hídig terjedő területet teljes egészében egyetemi várossá kell átalakítani. A központi egyetemnek, az egyetemi könyvtárnak és a jelenlegiekhez hasonló magasnívójú, jól felszerelt új intézeteknek, klinikáknak, internátusoknak és kollegiumoknak kell ezen a területen felépülniök.

Ahhoz, hogy Egyetemünk ilyenné fejlődjék, nem kell kérnünk Szeged városának támogatását. Mert tudjuk, hogy mint a múltban, a jövőben is erre kérés nélkül biztosan számíthatunk.

Ennek az Egyetemnek szorosan bele kell kapcsolódnia Szeged város, a Tisza-Duna köze és a Délvidék kulturális és gazdasági életébe. Ezeknek minden megmozdulásánál aktív szereplőként jelen kell lennie. Az itt lévő többi kulturális intézménnyel együtt vállvetve kell a magyar jövő érdekében mint vezető intézménynek dolgoznia. Az innen kikerülő középosztálynak kell, hogy a Délvidék

nemzetiségi problémáit bölcs megfontoltsággal a magyar nemzet érdekében megoldja.

Ebben az egyetemi városban szakadatlan tudományos munkának, magas színvonalú oktatásnak kell folynia, hogy rajokban induljon el innen kitűnően képzett ifjúságunk, hogy a magyar élet különböző örhelyein hivatását méltóképpen be tudja tölteni.

Lüktető, virágzó tudományos élet centruma kell, hogy legyen az Egyetem, mely mint világító fáklya messzi sugározza szét a fényét, messzi a Tisza-Duna köze eddig elhanyagolt vidékeire, homokbuckák között fekvő kicsiny tanyákba, a Délvidék sokrétű, sokszínű nemzetiségei közé, és ezen túl messzi, a Balkán vad vidékeire, oda kell hogy sugározza a keresztény erkölcsöt és a magyar tudományt.

Ha most azt kérdezzük, hogy ebben a lüktető életű egyetemi városban milyen ifjúságot képzelünk, akkor erre azt felelhetem, hogy olyan ifjúságot, amely teljes tudatában van annak, hogy nem élheti csak a maga kis, kényelmes, önző, egyéni életét, hogy az élete és munkája, szívének minden dobbanása a magyar közösségé. Ez az ifjúság teljes lélkével kell, hogy átérezze, hogy örömmel kell vállalnia a magyar sorsközösséget jóban, rosszban mindhalálig.

S mit adjon Egyetemünk ennek az ifjúságnak? Be kell vezetnie az ifjúságot a tudományos kutatás módszereibe, meg kell ismertetni vele azt a nagy és semmivel össze nem hasonlítható, egészen rendkívüli tiszta örömet, amelyet a tudomány kutatása nyújt. Elő kell készíteni őket arra a nagy hivatásra, hogy valamikor a magyar nép vezetői és vezérei lesznek. Tudniok kell, hogy az ő hivatásuk az lesz, hogy áldozatos, önfeláldozó élettel, minden tudásukkal, szellemileg, lelkileg és anyagilag felemeljék a rájuk bízott magyar testvéreiket. Tudniok és hirdetniök kell, hogy csak az a nemzet állhat fenn, melynek leányai és fiai szívükben és lelkükben tiszták maradnak.

Az Egyetem igazi Alma Mater kell, hogy legyen. Ki kell tágitanunk diákvédő intézményeinket. Otthont kell nyujtanunk az ifjúság számára. Fel kell építenünk a diákházat, hogy a mainál még tágasabb, még szebb, még kedvesebb otthonunk legyen, mert úgy kell éreznie magát az ifjúságnak itt, hogy valamikor majd úgy gondoljon és úgy vágyódjék vissza ide a tiszaparti Egyetemre, olyan mélységes vágyódással, mint az édes anyjuk ölelő karjába.

Amilyen az ifjúságunk, olyan lesz a jövőnk. Hisszük, hogy a tiszaparti Egyetemről kikerülő ifjúsággal biztosítva lesz a boldog, az örök magyar jövő.

Lehet, hogy ez a jövőendő Egyetem, amit most felvázoltam, csak álmokkép még. De álmok nélkül az életünk nagyon sivár és nagyon reménytelen volna. Hiszen az emberiség nagyot, értékeset és maradandót mindig csak úgy tudott alkotni, ha szép álmai valósággá váltak. Ha erősen hisszük, ha kitartóan akarjuk, akkor a tiszaparti nagy Egyetem álma egyszer valósággá válik.